



Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XLII. Romana hæreditatis de Spatis. De materia dispositionis, quæ prætendatur captatoria, quando in ejus casu esse dicamur; Et quatenus sic itaut sit invalida, an illa vitietur, vel vitiet ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

ROMANA.
HÆREDITATIS DE SPATIS,

PRO

MARCHIONE HORATIO,

CUM

ALIIS DE SPATIS.

*Discursus pro veritate in congressu pro
directione.*

De materia dispositionis, quæ præ-
tendatur captatoria, quando in ejus
casu esse dicamur; Et quatenus sic,
ita ut sit invalida, an illa vitietur, vel
vitiet totum testamentum.

Et quando testator disponere possit de
bonis propriis hæredis, cumque in
eis gravare.

SUMMARIUM.

1 *Acti series.*2 *In successione inter nepotes ex fratribus præde-
functis, quamvis cesset representatio, ad-
huc attenditur duplicitas vinculi.*3 *Referuntur plures opiniones in materia captatoria,
quarum una est, ut quoties adjecta est non per viam
conditionis, sed modi, vitietur & non vitiet.*4 *Contraria firmatur verior.*5 *Quando dicatur modus, & quando conditio.*6 *An captatoria dispositio habens bonum finem susti-
neatur.*7 *De pluribus captatorie speciebus, & qua sit verè di-
positio captatoria à jure prohibita.*8 *Quales sint casus iratiati per DD. vel Rotam in
proposito captoriae.*9 *Testator potest disponere de bonis hæredis, cumque in
eis gravare, eorum est dispositio captatoria.*10 *Declaratur quomodo, & quando dicta potestas pro-
cedat.*11 *Sub nomine bonorum ad evitandam nullitatem ac-
tus, non veniunt iura, & actiones.*12 *Verbum facultates, quid importet.*13 *An dicatur sublata testandi libertas, ubi exerceri tan-
tum potest intra certum genus.*14 *Clausula omni meliori modo, salvat actum, eum-
que sustinet eo meliori modo quo potest.*

DISC. XLII.

Juxta facti seriem, quæ in eadem causa habetur
sub iii. de fideicommissis disc. 55. cujus materia in
foro disputata fuit, non autem præsens super cap-
ptoria; Cum Virgilius in vim facultatis à Paul-
lo testatore sibi attributæ, gratificandi inter ejus-
dem Pauli descendentes, factâ erectione majoratus,
disposuisset ad favorem Marchionis Horatii ex ger-
mano fratre nepotis, eidem, nec non ejus uxori, ac
Bernardino filio primogenito in juncio onere subji-
ciendi bona propria prædicto majoratus, seu primo-
genituræ, quod onus omnibus successoribus repeti-
tum fuit; Hinc alii nepotes neglecti, non solum
prætere cœperunt invaliditatem dictæ præele-

ctionis in bonis dicti Pauli testatoris, & successivè æ-
qualem successionem fideicommissariam ob non be-
ne exercitam dictam facultatem, juxta ea quæ habentur
in d. disc. 55. de fideicommissis. sed etiam quod invali-
dum esset ipsius Virgilio testamentum in bonis præ-
priis, ratione captoriae, quam continebat, unde
propterea locus etiam esset intestatæ successionis ad
eorum favorem.

Verè tamen quoad eos prorsus inanis erat hæc in-
spectio, quoniam ubi etiam, invalidato testamento,
quoad bona Virgilio secundi testatoris, locus esset inte-
statæ successionis, adhuc ad eam aspirare non potuis-
sent oppositores, cum ea solum debita esset eidem
Horatio institutio tanquam nepoti ex fratre utrinque
conjuncto, non autem oppositoribus nepotibus ex
fratre consanguineo tantum, dum etiam inter nepo-
tes ex fratribus prædefunctis, ita ut cesset necessitas
repræsentationis, magis verum, ac receptum est, du-
pliciter conjunctionis attendendam esse, atque
utrinque conjunctos excludere eos, qui sunt ex uno
tantum latere ad text. in amb. cessante, & amb. post fra-
tres, Cod. de suis & legit. ubi Castr. numer. 4. Mathe-
sian. de success. ab intest. artic. 3. principali numer. 12.
Craff. in 8. successio ab intestato quest. 33. numer. 2. Go-
mez. ad l. Thauri 8. numer. 7. Marta de success. par. 3.
quest. 7. art. 7. numer. 2. Corn. conf. 182. nu. 10. cum se-
quen. lib. 2. ex quibus, & aliis ita firmavit Rota in unâ
Maceraten. hereditatis 27. Maii 1658. coram Ve-
rospio.

Et licet in Urbe per Statutum 146. contrarium
disponatur, attamen statutaria dispositio non intra-
bat; Tum quia agebatur de successione Clerici, in
qua Statutum laicale non intrat juxta opinionem,
quam tenet Rota (licet mihi non placeat) ut sub tit.
de success. Tum clarius, quia oppositores etiam fo-
renses, Statuto non subjecti, ideoque ejus beneficio
contra civem, (qualis erat Marchio Horatius) po-
tiri non debebant.

Cæterum, quatenus pertinet ad punctum capta-
toriae, in discutit pro veritate habito in congressu per
Marchionem Horatium juxta stylum ad causæ direc-
tionem convocato, (cum veritatis sentu) dicebatur
verè hujusmodi objectum parvi pendendum esse, ut
de facto eventus docuit, quoniam oppositorum de-
fensores, ejus levitatem agnoscetes, illud neglexe-
runt, se restringendo ad punctum malè exercitæ fa-
cultatis circa bona Pauli primi testatoris, ut sub ti-
tit. de fideicommissis disc. 55.

In hoc enim proposito plures habemus opiniones,
Una est, quod ubi institutio est pura, dispositio autem,
ex qua captio resultet, adjecta est, non per viam con-
ditionis, sed per viam modi, tunc ipsa vitietur, insti-
tutionem autem, seu aliam principalem dispositio-
nem non vitiet, atque hanc tenet Rumi. conf. 10. num.
2. & 3. lib. 2. & sequuntur Simon. Pret. de interpret.
ult. volunt. lib. 2. dub. 2. solut. 2. numer. 74. Peregr. de
fideicommissis art. 33. numer. 63. & ex professo conf. 35. nu. 3.
& sequen. lib. 5. ubi in specie respondet ad Surd. de-
cis. 68. & add. decis. Seraph. 363. alias 543. par. 1. divers.
Eandemque opinionem tenet Sarment. selectarum
lib. 2. cap. 4. numer. 7. in fine, qui proinde malè adduci-
tur in contrarium per Surd. d. decis. 68. cum sola ejus
discrepancia cum Ruino & Covarr. sit super distin-
guendo conditionem à modo, atque hanc Rumi o-
pinionem (licet incidenter, & indigestè) sequi vide-
tur Rotam Romanam renunciationis. 23. Martii 1650.
coram Cerro, de qua causa habetur disc. sequ. quod
scilicet institutio pura non vitietur per dispositionem
captoriae adjectam per viam modi; Istâque opi-
nionem attentâ quando ea subsisteret, nullus effectus
oppositoribus proficius ex oppositione resultabat,
quinimo

quinimò proficius esset testamentario, quoniam vitiata dispositione captionem continente, liberam institutionem obtinere posset, ideoque aliqui ex congregatis huic fundamento satis innitebantur.

Verùm ego dubitabam, tam ex jure, quàm ex factis, seu applicatione, ideoque mea sententia erat, ut nullum desuper fundamentum constituendum esset; Ex jure siquidem, quoniam reprobo nominatim *Rumo*, contrarium indistinctè verius firmant *Covar. cap. cum tibi num. 13. de testam. Maria de success. par. 4. quast. 11. art. 2. num. 15. cum sequen. Fusar. de substit. quast. 503. num. 32. & conf. 43. num. 20. Venturini. conf. 23. num. 77. ex professo Surd. decif. 68. ibique Hodiern. in addit. ubi relatis opinionibus hanc dicit veriotem; Eamque semper tenuit, ac veriotem dixit *Rota apud Seraph. d. decif. 363. in fine, aliàs 543. par. 1. divers. & decif. 350. nu. 14. par. 6. rec. eundemque sensum habuit in Bonon. fideicommissi de Malvetiis proposita de mense Martii 1663. coram Bevilacqua. in qua tamen nulla capta fuit resolutio, sed insinuatum fuit desiderium concordia jam subsequuta.**

Ex factis etiam, quia testamenti contextus ostendebat, quod hujusmodi dispositio adjecta esset per viam conditionis à parte antea, dum priusquam hæres, vel alter vocatus, emolumentum acciperet, atque ad successioem admitti posset, tenebatur hujusmodi subjectionem bonorum propriorum facere; In hoc autem verè distinguitur conditio à modo, ut quando apponitur à parte, antea dicatur conditio, quando verò à parte postea, dicatur modus, ex deductis *sub ut. de fideicommissis disc. 154. ideoque tuta non videtur opinio Ruini, & Peregr. volentium, ut dispositio modalis dicatur captatoria, quando post institutionem cum aliarum dispositionum intercapedine, adjecta est, quoniam in eadem scriptura utpote recipiente perfectionem ab ultima syllaba non datur prius, & posterior, ex deductis per Hodiern. ad Surd. d. decif. 68. Potissimè verò (ut in præfenti,) quod in eodem capitulo, in quo hæredis institutio continetur, expressè quoque disponitur, ut successio regulati debeat juxta formam inferius præscribendam, ideoque subsequentes conditiones, vel dispositiones censentur ab initio inesse in ipsomet capitulo, juxta *text. express. in l. si testamentum Cod. de instit. & substit.**

Altera erat opinio fundata in traditione ejusdem *Ruini d. conf. 20. lib. 2. quam rationabilem, atque à nemine contradicam proficitur Menoch. consil. 1233. num. 7. ut scilicet captatoria dispositio non improbetur, quando testator, bonum, ac honestum finem habuit ita conservandi bona in agnatione, ob istius decorem, ac nobilitatem, cum ita deficere videatur ratio turpitudinis, & captionis. Verùm licet inspecta naturali veritate, ista opinio mihi probabilis videretur, aded ut contraria Judæismi speciem continere videretur, ob subtiles, ac scrupulosos legum civilium litterales intellectus, quos non bene attendimus, dum leges prædictas hodie non habemus, neque servamus ex auctoritate Legislatoris, sed ex earum rationabilitate, ac populorum usu, ex deductis in Neapolitana *adificii substit. de servit. disc. 1. ac pluries hoc tit. & alibi advertitur; Adhuc tamen dicebam veridicè parum tutum fundamentum, dum Rota contrarium mordicè firmavit decif. 168. & 358. par. 6. recen. in Romana fideicommissi de Martolis 11. Decembris 1652. coram Dunozeo inter suas decif. 925. & in eodem sensu fuit in d. Bonon. fideicommissi de Malvetiis coram Bevilacqua, quasi quod iste honestus, & bonus finis, habendus sit per modum consilii, non autem præcepti, seu conditionis impeditivæ, ne acquiratur, seu privationis ejus, quod acquisitum est.**

Quare mea sententia erat (cui cæteri etiam ad-

hæserunt,) ut solidius fundamentum, cui principaliter insistendum esset, versaretur in eo quod in hæc facti specie, verè non essemus in dispositione captatoria juxta eam tertiam speciem, quam exemplificat *Rota d. decif. 350. par. 6. rec. ex num. 4. ad 13. & in dicta Romana Renunciationis 23. Martii 1650. coram Cerro, decif. 23. par. 11. recen. ubi scilicet institutio, vel alia dispositio fiat sub spe alterius substitutionis, ad commodum proprium, vel alienum, quoniam in hoc propriè constituit aliena bona ita captare, Alia verò duæ species exemplificatæ per *Rot. ubi supra*, erroneè, seu impropriè à nostris antiquioribus (sub nomine captatoriarum nuncupantur, cum propriè sit conferre ejus voluntatem in illam alterius, ut ex auctoritate *Ofoaldi, Donelli, Connani, & Fabri*, aliorumque politoris eruditionis professorum, plenè deductum haberetur apud *Martin. Andr. dec. 73. num. 14. & Castrill. tom. 2. contro. cap. 6. ex num. 1. quod etiam advertit Seraph. d. decif. 359. num. 12.**

Consideratis siquidem omnibus casibus per Consulentes, vel Decisionantes tractatis, ponderabà quod in nullo ipsorum versaretur; Siquidem apud *Ruin. conf. 20. lib. 2. Bernardinus* instituerat Joannem Baptistam filium, cui substituerat Julium fratrem, ejusque filios, dummodò è convertio idem Julius confirmilem faceret dispositionem infra octo dies, aded ut, ea non sequuta, substitutio evanesceret; Idemque continetur in casibus tractatis per *Peregr. conf. 31. cum duobus sequen. & conf. 34. lib. 5. Menoch. conf. 699. Surd. decif. 53. 68. & 98. Fusar. conf. 43. Menoch. conf. 1233. Venturini. conf. 43. & alios. quod scilicet unus alterum vocabat, dummodò ille confirmilem faceret de suis,*

Atque in idem coincidunt casus tractati per *Rot. apud Seraph. d. dec. 359. & 363. aliàs 542. & 543. par. 1. diversor. dicta decif. 178. & 360. par. 6. rec. dicta Romana fideicommissi de Martolis coram Dunozeo inter suas decif. 925. & dicta Bonon. fideicommissi de Malvetiis coram Bevilacqua, in quibus omnibus agitur de testatore, qui ita vel spe lucri, vel metu pœnae alienam hæreditatem ad favorem ejus descendentium, seu aliorum à se vocatorum captare studeat.*

Id autem in præfenti dici non poterat, dum testator nullius hæreditatem, vel bona sibi, vel alteri per eum vocato, cum hoc improbo artificio captare voluit, sed eosdem, quos honoravit, gravare etiam voluit in bonis propriis, prius ad eorundem gravatorum favorem, eorumque descendentium, ac successivè aliorum, ideoque error terminorum videbatur assumptum, ut hujusmodi ordinatio contineret captatoriam, cum verè & propriè contineret dispositionem de bonis hæredis, seu gravamen adjectum in bonis propriis ejus, quem testator honoravit, quod receptum est fieri posse ad *text. in l. unum ex familia §. sed & si fundum, & l. Imperator §. si centum, & l. cum pater ff. de legat. 2. gloss. Bart. Cuman. & cæteri in d. §. sed & si fundum; Atque agendo de captatoria, pro ista excludenda advertunt *Peregr. consil. 63. num. 7. & 8. lib. 4. Menoch. d. conf. 1233. num. 21. cum seq. & admittit Sarmient. d. lib. 2. selectar. cap. 4. num. 7. circa med. Atque de dicta potestate gravandi hæredem de bonis propriis tanquam indubitabili, Duran. decif. 93. num. 1. cum sequen. Romana fideicommissi de Censis 13. Maii 1658. & 10. Decembris 1659. coram Melio, ac sæpius in sua materia sub ut. de fideicommissis disc. 134. & seqq.**

Aliàs etenim cautela, quæ nuncupatur *Socini*, per quam filius, ut reliquam paternam hæreditatem obtineat, gravatur ad subiiciendum fideicommissio propriam legitimam, aliàs liberam, ex deductis apud *Oribobon. decif. 100. & in sua materia sub ut. de detraction. disc.*

disc. 17. § 179. contineret etiam captatoriam, quod absolute dicendum non est; Ideoque advertebam quod omnia, quæ hincinde de captatoria discurrebantur, essent à casu extranea, atque continerent manifestum æquivocum, ac terminorum confusionem.

Difficultas autem, quæ super hujusmodi dispositionibus cadere potest, non consistit in captatoria, sed in eo, quod gravamen excedere non potest emolumentum, ideoque honoratus gravari non potest in bonis propriis, ultra id quod sua interit honoratum esse, ac ad limites emolumentum ex discussis per Peregrin. dicto conf. 63. lib. 4. & habetur dicto titulo de fideicommissis; Vel ob eam rationem, ob quam captatoria infectio habetur, quod scilicet ita libera testandi facultas adimatur, ut quoties est de universa honorati hæreditate dubitat Peregr. de fideicommissis. art. 33. num. 49. cum sequen. Verùm hæc difficultas cessabat in prima institutione Marchionis Horatii, dum gravamen restrictum erat ad bona avitarantum præsentia, & futura; Quo verò ad propria, & uxoris, percutiebat delata de tempore successione, & sic remanebat facultas testandi de bonis futura; Et ulterius dum testator loquebatur de bonis, hinc pro sustinendo actu, & restringenda obligatione, rectè dici poterat, ut non venirent jura, & actiones, utpotè tertiam speciem constituentia, ut in puncto advertitur per Peregr. d. conf. 63. num. 7. § 8. lib. 4. Atque ad effectum sustinendi donationem omnium bonorum, & ne sublata dicatur libera testandi facultas, firmatur in Tuderina donationis 17. Junii 1652. coram Cerro decis. 273. par. 11. recen. & in sua materia sub tit. de donation.

Eademque responsione dici poterat, ut tolleretur difficultas respectu aliorum successivè vocatorum, quoniam licet gravamen esset de omnibus bonis præsentibus, & futuris, sub eis tamen non veniebant jura, & actiones, tanquam de tertia specie ut supra; Verùm de hoc factis dubitari posse observabam, dum istorum respectu testator se non restricterat ad solum vocabulum *bonorum*, sed alterum magis generale adjecterat *facultatum*, quod in numero plurali prolatum, universam substantiam complexivam, nempe bona, sed etiam jura, & actiones importare dicitur Rebuff. in l. verbum 37. verbi. *facultates in plurali ff. de verb. signif. § ex Traquell. in l. si unquam verbo bene num. 12. § alius*; Et in specie, quod hoc vocabulum utpotè importans universam hæreditatem, adimere dicatur facultatem testandi, dixit Rotam in Equubina testamenti 28. Junii 1652. coram Cerro; Verùm hoc, maturiori inspectione reservatum fuit, quando casus veniret, cum in præsentia ageretur de sustinendo primam institutionem diæi Marchionis Horatii, in quod dicta ratio cessantis facultatis testandi non urgebat.

Cæterum etiam respectu aliorum ponderabam, quod ubi etiam dictum vocabulum *facultatum* importaret universam eorum substantiam, non per hoc tamen dici poterat, ut omninò sublata esset facultas testandi, dum illam juxta disposita per eundem testatorem exercere poterant inter descendentes eorum, alioque vocatos, unum vel plures instituendo, & gratificando, alios verò, vel in toto, vel in parte excludendo; Ubi enim prohibitio, vel restrictio non est præcisà ad certas, ac determinatas personas, sed remanet dispositionis libertas inter plures incertos, quamvis de certo genere, tunc non dicitur sublata facultas testandi, sed solum aliquantulum restricta, ut in terminis pacti de succedendo Socin. jun. conf. 143. num. 39. cum sequen. lib. 1. Et habemus de conditionibus auferentibus, vel restringentibus matrimonii li-

Part. I. de Testam.

bertatem, quod improbrè non reputantur illæ, quæ percutiunt certum genus, intra quos libertas remanet exercibilis, ut habetur sub tit. de matrimonio, ac sub alio de fideicommissis præsertim in Bonon. de Guidotus disc. 44. & infra disc. 73. § alibi; Quæ tamen omnia discursivè insinuabantur motivandi gratia sub reservatione maturioris judicii.

Præterea, idem objectum removeri posse observabam, ex eo quod testator ita disponendo, relationem habuerat ad primogenituram ordinatam in domo Barberina, cum declaratione, ut valere deberet, eo meliori modo, quo posset; Ista verò clausula accedente, tunc utile per inutile non vitiatur, sed inutili vitiato, actus remanet utilis, ideoque obligatio restricta censetur ad bona præsentia, atque proportionata commodo, ut advertunt Socin. d. conf. 143. num. 11. § 28. lib. 1. Gabr. conf. 137. num. 23. cum sequen. lib. 1. Bellon. jun. conf. 22. num. 8. cum sequen. Fontanell. de pact. clausul. 4. glos. 21. par. 2. num. 42. cum sequen.

Credebant aliqui, ut ad captatoria exclusionem suffragari posset auctoritas Rotæ apud Mohed. decis. 6. de testamentis; Verùm hæc auctoritas à casu controverto extranea erat, dum ibi dubitabatur de validitate dispositionis, utpotè collatæ in alienam voluntatem, unde decisio utitur termino captatoria per improprietatem, ac juxta eum sensum, in quo erroneè antiquiores illum acceperunt, in primo, & secundo casu exemplificatis in d. decis. 350. par. 6. recen. § decis. 23. par. 11. recen. Hæc autem omnia remanserunt in simplicibus terminis discursus in congressu, dum Scribentes pro oppositoribus agnoscetes motivi insubstantiam, illud (ut supra insinuatum est) neglexerunt, totaque controversia postmodum, me præsertim nimium cooperante, cum quinque ex sex oppositoribus per concordiam finem habuit.

ROMANA. RENVNCIATIONIS.

PRO
VALENTIA DE VALENTIBUS
CUM

HÆREDITATE PHILIPPI pariter
DE VALENTIBUS.

Discursus pro veritate in casu postea deciso
per Rotam pro hæreditate.

De eadem materia captatoria, quando adesse dicatur, adeo ut vitiet testamentum; Et an detur captatoria in renunciacionibus, seu donationibus, aliisque actibus inter vivos.

SUMMARIUM.

- 1 *Alti series.*
- 2 *In dispositionibus factis pro erectione primogenitura, seu alias favore agnationis non requiruntur solemnitates statuaria.*
- 3 *De dispositione captatoria.*
- 4 *Captatoria non datur in donationibus, & actibus inter vivos.*
- 5 *Qua verò, & proprie dicatur captatoria.*
- 6 *Excluditur captio à casu controverto.*

I

DISCUR.

De LUCA
de
testamentis
et cat.
CVI
9